

Список використаних джерел

1. Бойко Б. Й. Історія держави і права України: акад. курс: підручник / Б. Й. Тищик, І. Й. Бойко. – К.: Ін Юре, 2015. – 808 с.; Захарченко П. П., Кузьмінець О. В. Історія держави і права України: навчальний посібник / П. П. Захарченко, О. В. Кузьмінець. – К., 2004. – 368 с.; Ухач В. З. Історія держави і права України: навчальний посібник (конспекти лекції) / В. З. Ухач. – Тернопіль: Вектор, 2011. – 378 с. та ін.
2. Бойко Б. Й. Історія держави і права України: акад. курс: підручник / Б. Й. Тищик, І. Й. Бойко. – К.: Ін Юре, 2015. – 808 с.
3. Васильченко В. В. Спадкування усиновленими та усиновлювачами за новим цивільним законодавством / В. В. Васильченко // Підприємництво, господарство і права. – 2004. – № 4. – С. 63 - 65.
4. Достдар Р. М. До питання дослідження візантійської традиції права: вплив Еклоги на національне законодавство IX-XI ст. / Р. М. Достдар // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. – Одеса, 2003. – Вип. 18. – С. 587 - 590.
5. Лукашева Е. А. Право, мораль, особистість / Е. А. Лукашева. – М.: Наука, 2004. – 447 с.
6. Ухач В. З. Історія держави і права України: Навчальний посібник (конспекти лекції) / В. З. Ухач. – Тернопіль: Вектор, 2011. – 378 с.

Кусмарцева М.О.

студентка III курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ*

Подковенко Т.О.

МЕДІАЦІЯ: ДОСВІД ІНОЗЕМНИХ КРАЇН

Значне місце серед альтернативних способів вирішення конфліктів посідає процедура медіації, що набула широкого застосування у європейських країнах. Спостерігається швидке просування вперед у розвитку досліджень в сфері способів альтернативного врегулювання спорів. Варто зазначити, що медіація успішно розвивається в Німеччині, США, Канаді, Австрії, Великобританії, Норвегії, Фінляндії, Франції, Польщі, Молдові, Новій Зеландії та інших країнах.

Способи альтернативного врегулювання спорів знайшли свою підтримку у Європейського Союзу. В цілому концепцію альтернативного вирішення спорів можна визначити як сукупність прийомів і способів вирішення конфліктів між учасниками без звернення до суду. Відповідно до статистичних даних Сполучені Штати Америки і країни англосаксонської правової системи випереджають інші держави у кількості суперечок, які вирішуються поза судовою системою. Відомо, що способи альтернативного врегулювання спорів у США розвиваються з початку минулого сторіччя, а з 80-х років ХХ ст. вони прийшли і в Європу [1, с.131].

У США, відповідно до Uniform Mediation Act, передбачено право на участь в медіації не тільки конфлікуючих сторін, а також і адвоката. Медіація є неформалізованою процедурою, адже проводиться без участі судів, тут спостерігається добровільність сторін і відсутній державний примус, немає чітко визначених процесуальних документів та строків. Атмосфера проведення медіації спрямована на забезпечення особливого мікроклімату, що сприяє до мирного вирішення корпоративного спору, сторони намагаються з повагою відноситися один до одного, а медіатор сприяє налагодженню конструктивного діалогу між ними.

Медіація може використовуватися в будь-яких сферах права, де виникають різноманітні конфлікти, тобто застосування медіації не обмежується тільки певним видом спорів. Найчастіше це може бути сфера відносин приватного права між рівноправними учасниками у сфері бізнесу, сімейних, трудових спорах тощо. Наприклад, при вирішенні сімейних і трудових спорів дієвим методом, який позитивно зарекомендував себе в багатьох країнах (зокрема, Нігерії, Єгипті, Південній Африці, Індії, Китаї, ОАЕ тощо), є саме медіація. На відміну від судового та арбітражного розгляду, для процесу медіації є характерна особлива роль медіатора, який допомагає сторонам уникнути подальшого розгортання конфлікту або зупинити його та досягти взаємоприйняттого компромісу, а не приймає самостійно рішення, як це притаманно системі судочинства.

У Великобританії вирішення національних і міжнародних спорів із залученням міжнародних арбітражних судів стало традицією. А за допомогою медіації намагаються вирішувати конфлікти, пов'язані з проведенням маршів у Північній Ірландії, де посередництво є чи не єдиним виходом у вирішенні конфліктів, найчастіше ірраціональних і емоційних, коли сторони навіть не зацікавлені у розв'язанні проблеми. У даному випадку медіатором-посередником може виступати особа, яка викликає довіру і повагу двох сторін, і допоможе у налагодженні діалогу [1, с. 131].

Закордонний досвід підтверджує факт широкого застосування медіації в інфраструктурних проектах, зокрема тих, що реалізуються в рамках державно-приватного партнерства. Цьому є пояснення, оскільки медіація, на відміну від того ж арбітражу, дозволяє суттєво економити час та фінансові ресурси сторін і, що найголовніше, забезпечити безперервність роботи над проектом [3].

Практика застосування медіації впродовж кількох останніх десятиріч активно розвивається й у Фінляндії. Відомо, що інститут посередництва найчастіше застосовується при врегулюванні та розв'язанні цивільних і родинних спорів, а однією з відносно нових сфер, де медіація активно використовується – сфера вирішення конфліктів, які виникають в навчальних закладах країни, зокрема в школах.

Сучасним трендом у сфері медіації є законодавче закріплення

обов'язку провести досудову медіацію у певних категоріях справ. Зокрема, обов'язковою є медіація у невеликих цивільних спорах, спорах про дифамацію (Баварія), сімейних (Японія), спорах про розлучення (Велика Британія), страхових (Італія). Про введення обов'язкової досудової медіації в Україні говорити, звісно, зарано, але, враховуючи високу завантаженість судів саме невеликими справами, введення обов'язкової медіації могло би бути тим засобом, який хоча б частково зміг би розв'язати проблему [3].

У Словаччині, процедура закріплення результатів медіації виступає як один з етапів вирішення суперечки, який передбачений нормами процесуального законодавства. До початку судового розгляду суддя направляє справу на медіацію, і у разі узгодженості інтересів між сторонами у результаті проведення відповідної процедури примирення, це оцінюється як мирова угода.

На підставі вивчення досвіду Польщі, Румунії, Словаччини, Франції, Німеччини слід зробити висновок, що необхідно розробити окремий закон про діяльність медіаторів в кримінальних справах. Протягом 2006 року відповідною робочою групою розроблено проекти Законів України «Про медіацію (посередництво) у кримінальних справах» та «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексів України щодо процедур медіації (посередництва)», положення якого були спрямовані на регламентацію положень першого Закону в кримінальному та кримінально-процесуальному законодавстві [2, с. 30]. За останніх десять років розроблено та подано до Верховної Ради декілька законопроектів «Про медіацію» (останній проект 2015 року). На превеликий жаль, незважаючи на зростаючий інтерес законодавців до цього вкрай важливого інституту, в Україні не існує нормативно-правового регулювання медіації, а також у суспільства недостатньо довіри до такого способу вирішення спорів.

Таким чином, можна зробити висновок, що медіація як альтернативний спосіб розв'язання конфліктів є важливим та бажаним явищем, проте коло конфліктів, які можуть бути ефективно вирішені медіацією, є не таким широким, як сфера судового вирішення спорів. Але все ж таки переваг у медіації набагато більше, ніж недоліків. Насамперед, вирішення правового конфлікту за допомогою медіації дає змогу не тільки з мінімальними затратами коштів та часу щоб його розв'язати, а й є перевага у забезпеченні умов, які є взаємоприйнятними для конфліктуючих сторін. Медіація є вигідною не лише приватним особам, але й урядам держав, оскільки популяризація медіації дає змогу зменшити навантаження на судову систему, сприяє зменшенню витрат на її утримання, породжує у суспільстві довіру до процедур примирення, долає протистояння конфліктуючих сторін тощо. Медіація є вкрай необхідною складовою розвитку демократичного громадянського суспільства і одним з ефективних способів забезпечення законних прав та інтересів громадян.

Список використаних джерел

1. Зубро Т. П. Медіація як спосіб альтернативного врегулювання співір в Європейському просторі / Т. П. Зубро // Право. – 2014. – № 21. – С. 130 – 136.
2. Кузьменко С. Г. Медіація, або 5 років законодавчих ініціатив / С. Г. Кузьменко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету: Юриспруденція. – 2015. – № 15. – С. 30 – 32.
3. Петренко А. В. Медіація: досвід іноземних країн та України / А. В. Петренко // Міжнародно-правове забезпечення стабільності та безпеки суспільства. – 2013. – С. 219 – 221.
4. Поліщук М. Я. Моделі медіації: порівняльно-правовий аналіз досвіду зарубіжних країн / М. Я. Поліщук // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Випуск 2. – С. 158 – 161.
5. Ясиновський І. Г. Характеристика моделей медіації в розвинутих країнах / І. Г. Ясиновський // Юридичний вісник. – 2014. – № 4 (33). – С. 94 – 98.

Марціясь І.І.

студентка II курсу

юридичного факультету

Тернопільського національного

економічного університету

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри

теорії та історії держави і права ТНЕУ

Подковенко Т.О.

ЮСНАТУРАЛІЗМ ТА ЮРИДИЧНИЙ ПОЗИТИВІЗМ ЯК ОСНОВНІ ТИПИ ПРАВОРОЗУМІННЯ

Істотне реформування вітчизняної правової системи після здобуття Україною державної незалежності супроводжується рецепцією низки принципів, інститутів, норм та конструкцій, які перебувають у тісному смисловому зв'язку з концепціями природного та позитивного права. У даний час відношення правників до юснатуралізму та позитивістської теорії права істотно змінюється. Вони не сприймаються як правові доктрини минулого, котрі мають виключно історико-теоретичне значення. Науковий інтерес до проблеми праворозуміння не тільки не зникає, а й істотно зростає. Питання праворозуміння належить до вічних уже тому, що людина на кожному з витків свого індивідуального та суспільного розвитку відкриває у праві нові якості, нові аспекти співвідношення його з іншими явищами та сферами життєдіяльності соціуму. Реалії суспільного життя активізують проблему подальшого формування та практичного втілення положень природно-правової концепції та концепції позитивного права шляхом аналізу та пошуку балансу між рівністю та справедливістю, свободою та її межами.

Праворозуміння є науковою категорією, яка відображає процес і результат цілеспрямованої інтелектуальної діяльності людини, що включає пізнання права, його сприйняття, а також ставлення до нього як до цілісного соціального явища. Слід зазначити, що розуміння права є